

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens Hus, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

200804199-12
RV/MGU
312

Saksbehandler
Ingvar Korsen
Miljøvernavdeling

Innvalgstelefon
73 19 92 15

Vår dato
17.08.2009
Deres dato
12.05.2009

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2009/4302-561
Deres ref.
200804199

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 - Majorstua
0301 OSLO

Nye Skjenald kraftverk - Orkdal kommune

Vi viser til brev av 12. mai 2009 fra NVE i anledning søknad fra Salvesen & Thams om konsesjon for bygging av Nye Skjenald kraftverk i Skjenaldelva i Orkdal kommune.

Konklusjon

Fylkesmannen går imot en utbygging etter alternativ A og alternativ A1, da en regulering etter disse alternativ vil føre til en halvering av produksjonsstrekningen for anadrome laksefisk.

Alternativ 0 og alternativ A2 innebærer ingen eller små miljømessige endringer vurdert opp mot dagens situasjon. Nyanseforskjellene mellom de to alternativ er små og til dels ubetydelige, og Fylkesmannen har lite å bemerke til at en utbygging etter alternativ A2 gis konsesjon, noe som for øvrig er i tråd med søkers primære ønske.

Gjeldende regulering

Reguleringen av Skjenaldelva går tilbake til 1922, og omfatter i dag to kraftverk, Skjenaldfossen kraftverk og Sølbergfallet kraftverk. Skjenald kraftverk ligger 6 km opp fra sjøen, mens Sølbergfallet kraftverk ligger ytterligere 1 km oppstrøms. Skjenaldfossen kraftverk har daminntak ca. 300 meter oppstrøms kraftverket, mens inntaksdammen til Sølbergfallet kraftverk ligger ca. 100 meter oppstrøms. Sølbergdammen demmer den ca. 1 km lange elvestrekningen opp til samme nivå som Gangåsvatnet. Gangåsvatnet utnyttes med en regulering på 3,0 meter (2,5 meter i praksis), mens Våvatnet lenger opp i vassdraget inngår med en regulering på 5,72 meter. Det foreligger ingen konsesjonsvilkår for reguleringen hva angår miljøforhold, men det er i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernavdeling innført en minstevannføring nedstrøms Skjenaldfossen kraftverk på 1 m³/s.

Omsøkt regulering

Søknaden presenterer fire alternativ for utbygging, omtalt som alternativ 0, alternativ A, alternativ A1 og alternativ A2. Disse gis her et summarisk resume:

Alternativ 0: Opprusting av eksisterende Skjenaldfossen kraftverk og nytt Sølbergfallet kraftverk med økt slukeevne for begge. Ingen endring av avløp i Skjenaldelva.

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 08	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post:	postmottak@fmst.no	Internett: www.fylkesmannen.no/st				

Alternativ A: Nytt Skjenald kraftverk med økt slukeevne og avløp 3 km nedstrøm nåværende avløp. Opprusting av Sølbergfallet kraftverk og økt slukeevne.

Alternativ A1: Nytt Skjenald kraftverk med økt slukeevne og avløp som alternativ A, men med inntak lagt til Gangåsvatnet. Sølbergfallet kraftverk legges ned.

Alternativ A2: Nytt Skjenald kraftverk med økt slukeevne og avløp 150 meter nedstrøms nåværende avløp. Ingen endring av Sølbergfallet kraftverk.

Ingen av de fire alternativ innebærer endringer av reguleringsregimet i Gangåsvatnet.

Det går fram av søknaden at utbygger primært går inn for alternativ A2.

Fylkesmannens vurdering

Vedlagt søknaden foreligger en omfattende miljørapport utarbeidet av SWECO Norge. Det er tidligere gjennomført undersøkelser av fiskebestandene på den lakseførende strekningen av NINA i 2001- 2002 (Johnsen og Hvidsten. Rapport miljøbasert vannføring 4-2004, NVE). Det foreligger derfor et solid kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere de miljømessige sidene av søknaden.

Skjenaldelva nedstrøms Gangåsvatnet omfatter ingen verneområder eller biotoper av særlig interesse. Svorkmyran naturreservat, et våtmarksområde sørøst i Gangåsvatnet med grense ned mot vatnet, vil ikke bli merkbart berørt av reguleringen, da vannregimet i Gangåsvatnet bare blir ubetydelig endret (ved alt. A2 overhode ikke). Som eneste rødlisteart er oter registrert (spor) i influensområdet, og på bakgrunn av fiskebestanden i Skjenaldelva vurderes prosjektområdets verdi å være stor for arten. Liten salamander er tidligere påvist i dammer ved utløpet av Gangåsvatnet, og finnes trolig fremdeles. Heller ikke dette området synes å bli merkbart berørt.

Skjenaldelva har en lakseførende strekning på ca. 6 km fra sjøen og opp til avløpet fra Skjenaldfossen kraftverk. Undersøkelsene viser at vassdraget har en overraskende god bestand av laksunger, trass i regulering over lang tid og til dels omfattende forbygninger. Bestandene av anadrome laksefisk er i dag i sterk nedgang, og det er derfor en prioritert oppgave for Fylkesmannen å kunne opprettholde og om mulig bedre produksjonsforholdene for laks og sjørøret i alle vassdrag. Vurdert opp mot de foreliggende alternativ for utbygging, er det avgjørende at nåværende produksjonsstrekning forblir inntakt i størst mulig grad, og at vannregimet nedstrøms kraftverket kan sikre stabile produksjonsforhold. Fylkesmannen ser det også som vesentlig at området ovenfor inntaksdammene til Skjenald kraftverk og Sølbergfallet kraftverk ikke blir forriget av hensyn til innlandsfisk og det øvrige ferskvannsmiljø.

Med utgangspunkt i disse forutsetningene faller alternativ A og A1 bort, da begge vil medføre at 3 km av den lakseførende strekningen, dvs. halvparten av dagens produksjonsstrekning, vil få en permanent redusert vannføring på $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$ i vinterperioden og gjennomsnittlig $1,0 \text{ m}^3/\text{s}$ i sommerperioden. Fylkesmannen betrakter disse alternativ som uaktuelle opp mot fiskeinteressene, og går derfor videre med en vurdering som bare omfatter alternativ 0 og alternativ A2.

Alternativ 0

Dette er det alternativ som miljømessig kan betraktes som det minst kontroversielle. Eksisterende Skjenaldfossen kraftverk skal benyttes som bygning uten ytre endringer, mens

dagens rørgate fra inntaksdammen i hovedsak vil bli lagt i fjell. Eksisterende Sølbergfossen kraftverk skal erstattes med nybygg på nærliggende tomt, mens rørgaten beholdes. Både Nye Skjenald kraftverk og Sølbergfallet kraftverk vil få øket slukeevne, noe som vil føre til mindre endringer av vannregimet mellom inntaksdam og kraftverk ved at tiden for overløp vil bli noe mer begrenset. Dette vil særlig kunne virke negativt inn på strekningen ned til Sølbergfallet kraftverk, som vil få en øket slukeevne fra 4 til 12 m³/s. Denne strekningen fungerer som gyte- og oppvekstområde for ørretbestanden i inntaksmagasinet til Skjenaldfoss kraftverk. Det er imidlertid lite som tyder på at det vil bli store endringer i ørretbestanden, da denne blir karakterisert som forholdsvis tett, og vil kunne tåle en reduksjon av gyte- og oppvekstforholdene (det meste av fiskeproduksjonen skjer i inntaksdammen). Det blir for øvrig foreslått en minstevannføring på 0,5 m³/s gjennom hele året, noe som tidligere ikke har vært obligatorisk. Det er ikke foreslått minstevannføring på tilsvarende strekning ned til Skjenaldfossen kraftverk, da denne i dag representerer små fiskeinteresser og andre miljøinteresser. Miljørapporten konkluderer også med at konsekvensene av manglende minstevannføring på denne strekningen er for små i forhold til nytteverdien til at dette foreslås innført.

Den økte slukeevnen i Sølbergfallet kraftverk vil ikke virke negativt inn på fiskebestandene fra Gangåsvatnet og ned til inntaksdammen. Den vil neppe føre til merkbare fluktasjoner av vannstanden i Gangåsvatnet i forhold til dagens situasjon, da det ikke er aktuelt med effektkjøring. Det bemerkes av søker at praktiseringen av magasinene ved Nye Skjenald kraftverk og Nye Sølbergfallet kraftverk vil foregå på samme måte som i dag, og det er derfor ikke sannsynlig at det vil skje merkbare endringer opp mot interessene knyttet til våtmarksområdet Svorkmyran. Fylkesmannen vil for øvrig bemerke at det foregår et omfattende isfiske ut mot utløpsosen, hvor usikkerhet er et aktuelt tema. En generell orientering om usikkerheten i utløpsosen må være regulantens ansvar.

Den produktive strekningen for anadrome laksefisk vil bli opprettholdt i sin helhet, og slipp av minstevannføring vil inngå som et pålegg. Regulanten foreslår at dagens selvpålagte minstevannføring på 1,0 m³/s opprettholdes som et minimum hele året. Oppgraderingen av kraftverket vil øke slukeevnen fra 11 m³/s til 14 m³/s, noe som vil medføre små endringer av vannregimet nedstrøms. Utfall av kraftverket vil derfor ikke endre dagens situasjon vesentlig, selv om en noe mer utstrakt tørrlegging vil kunne skje. I henhold til søknaden er antall turbiner ikke bestemt, men det forutsettes at det etableres minst to med tanke på å begrense konsekvensene ved utfall. Miljørapporten konkluderer med at en utbygging etter alternativ 0 ikke vil føre til merkbare konsekvenser for noen av fiskebestandene nedstrøms Skjenaldfossen.

Alternativ 0 vil i svært liten grad berøre flora, fauna og landskapselementer for øvrig. Andre allmenne interesser vil ikke bli merkbart berørt, og miljørapporten konkluderer med at alternativ 0 vil få små eller ingen negative effekter på flora og fauna.

Regulanten peker på at etableringen av nytt Sølbergfallet kraftverk vil være uheldig for fagtema kulturminner. I denne sammenheng tar Fylkesmannen ikke stilling til interesser som faller inn under Fylkeskommunens ansvar for kulturvern.

Alternativ A2

Da Sølbergfallet kraftverk skal kjøres som i dag, vil vannregimet oppstrøms kraftverket, Gangåsvatnet inkludert, ikke endres i forhold til dagens situasjon. Økningen av slukeevnen til Nye Skjenald kraftverk fra 11 til 14 m³/s vil heller ikke påvirke miljøet i inntaksdammen merkbart.

Alternativ A2 kan i utgangspunktet betraktes som mindre miljøvennlig enn alternativ 0, blant annet fordi en del av fiskeførende strekning vil bli berørt av redusert vannføring. Nye Skjenald kraftverk vil få utløp ca. 150 meter nedstrøms nåværende utløp. Dette representerer en reduksjon på 2,5 % av samlet produksjonsstrekning, og det er i så måte ingen vesentlig forskjell mellom alternativ 0 og alternativ A2 hva angår påvirkningen av fiskeproduksjonen.

Bygging av Nye Skjenald kraftverk vil medføre en del synsmessige endringer. Vannveien til kraftverket vil gå i fjell, med unntak av de siste ca. 40 m. Kraftverket skal legges i dagen på sørsiden av elva med en kort, åpen kanal ned til Skjenaldelva. Det planlegges ny bru fram til kraftverket over elva fra eksisterende atkomstvei, oppstrøms samløpet med kraftverket. Overføringen av strøm skal skje i jordkabel opp til det gamle kraftverket, og får synsmessig ingen betydning.

Vannføringen på strekningen fra det gamle kraftverket og ned til avløpet fra det nye er av søker satt til min. $1,0 \text{ m}^3/\text{s}$ gjennom hele året. Dette er i hovedsak et estetisk tiltak, som bare vil kunne opprettholde et begrenset vannmiljø. Dette vil også bli minstevannføringen for resten av Skjenaldelva, dersom det ikke skulle foreligge behov for å slippe ytterligere vannmengder. På bakgrunn av at den selvpålagte minstevannføringen på $1,0 \text{ m}^3/\text{s}$, som ble innført først på 1990-tallet, synes å ha virket tilfredsstillende som produksjonssikring på den lakseførende strekningen (jfr. NINAs undersøkelser), ser Fylkesmannen ingen grunn til å foreslå en økning av minstevannføringen.

Som for alternativ 0 vil utfall av kraftverket innebære begrensede konsekvenser for fiskeproduksjonen i forhold til dagens situasjon. Miljørapporten peker på at faren for utfall vil bli redusert ved at det skal etableres to turbiner i kraftverket, og at en større økning av vannføringen vil kunne skje relativt raskt, da vannstanden i inntaksdammen ligger nær overløpet.

Avløpet fra kraftverket vil gå i en kort, åpen kanal ned til Skjenaldelva, og det må her etableres fiskesperre for å hindre oppgang til kraftverket. Elvebunnen i samløpet må også plastres for å unngå erosjon som kan påvirke fiskeproduksjonen, og det er planlagt en ca. 130 meter lang kanalisering og senking av elvebunnen nedstrøm kraftverket. Dette inngrepet må gjennomføres på en måte som ikke forringer produksjonsbiotopen unødig.

Trass i noe større innvirkning på produksjonsbiotopen nedstrøms nåværende Skjenald kraftverk enn hva tilfellet vil bli for alternativ 0, konkluderer miljørapporten med at alternativ A2 vil medføre små/ubetydelige negative konsekvenser for fiskesamfunnene. De øvrige allmenne interesser synes å bli berørt i liten grad ved en utbygging etter alternativ A2.

Det er for øvrig skissert avbøtende tiltak som omfatter minstevannføring og minste driftsvannføring, myke overganger ved endring av vannføring, fiskesperre ved kraftverksutløp og plan for biotopjusterende tiltak. Det er som nevnt en forutsetning at det ikke skal drives effektkjøring av kraftverkene.

Konklusjon

Fylkesmannen går imot en utbygging etter alternativ A og alternativ A1, da en regulering etter disse alternativ vil føre til en halvering av produksjonsstrekningen for anadrome laksefisk.

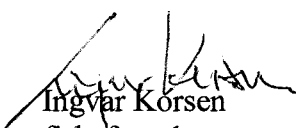
Alternativ 0 og alternativ A2 innebærer ingen eller små miljømessige endringer vurdert opp mot dagens situasjon. I forhold til produksjonen av anadrome laksefisk er alternativ 0 å foretrekke, mens alternativ A2 er å foretrekke hva angår påvirkningene av innlandsfisk. Nyanseforskjellene er imidlertid små og til dels ubetydelige, og Fylkesmannen har lite å bemerke til at en utbygging etter alternativ A2 gis konsesjon, noe som for øvrig er i tråd med søkers primære ønske.

Det forutsettes at følgende avbøtende tiltak gjennomføres (gitt alternativ 2):

- Det slippes en minstevannføring fra (gamle) Skjenaldfoss kraftverk på min. 1,0 m³/s gjennom hele året.
- Nedkjøring av Nye Skjenaldfoss kraftverk skal skje med myke overganger i tråd med de anbefalinger som gis i miljørapporten (15 % nedtapping per time i sommerperioden og 10 % nedtapping per time i vinterperioden).
- Det skal bygges fiskesperre for å unngå at fisk går opp i avløpskanalen fra kraftverket.
- Regulanten pålegges å gjennomføre aktuelle biotopfremmende tiltak.

Med hilsen

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Ingvar Korsen
fiskeforvalter

Kopi:

Salvesen & Thams	Løkkenveien 204	7332	LØKKEN VERK
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Postuttak fylkeshuset	7004	TRONDHEIM
Norges vassdrags- og energidirektorat	Vestre Rosten 81	7075	TILLER
Direktoratet for naturforvaltning	Tungasletta 2	7485	TRONDHEIM
Orkdal kommune		7300	ORKANGER